

Polderpoëzie, een literatuurproject in de basisvorming

Ad But

Het literatuurproject in de basisvormingsklassen (de leerjaren 1 en 2) van de bavo-locaties van het Dollard College in Oost-Groningen, kreeg in het cursusjaar 1997-1998 de naam Polderpoëzie. Begonnen als een poging om op de verschillende locaties van het Dollard Colleges iets gezamenlijks te realiseren bij het vak Nederlands, een onderdeel waarin de leerlingen van de eerste twee klassen met elkaar bezig zouden zijn aan een gemeenschappelijk project, waarin ook de docenten iets van elkaars betrokkenheid op en omgaan met het vak zouden kunnen ervaren, groeide het project uit tot een ook naar buiten gerichte manifestatie. In twee jaar tijd werd het project een begrip in de regio en met deze presentatie geven wij het ruimere bekendheid.

Kort samengevat betreft het project Polderpoëzie:

- een lessencyclus kennismaken met gedichten
- het schrijven van een (aantal) eigen gedichten
- het maken van een poëziebundel
- het presenteren van bundel en het eigen gedicht tijdens een poëzieavond op school en in een openbare instelling
- kennismaken met het werk van een 'professionele' dichter
- het verwerken van poëzie in beeld (polderpoëzieposters)
- het verklanken van poëzie in tonen en ritmes.

Ontstaan

Een korte historische schets van het Dollard College en een beschrijving van de opbouw van deze scholengemeenschap zal het kader vormen voor de ontstaansgeschiedenis van dit project. Het Dollard College is een typische Wallage-scholengemeenschap, waarin bij de fusie het behoud van de verschillende locaties prioriteit kreeg boven de onderwijskundige noodzaak om tot een gemeenschappelijk regionaal inhoudelijk beleid te komen. De scholengemeenschap heeft vestigingen in

-Winschoten:

- een locatie basisvorming
- een locatie mavo/havo/atheneum/gymnasium
- een locatie vbo (met -nu nog- elf afdelingen)
- een locatie vml ivbo en ISK
- een locatie svo (mlk/lom) lwo/po

-Woldendorp: een locatie basisvorming met een afsluiting mavo met daltonstelsel

-Scheemda: een locatie basisvorming met een reguliere mavo-afsluiting mavo-afsluiting

-Pekela: als Scheemda, met nog een restant vbo (vz)

-Bellingwolde: als Scheemda

In de basisvorming worden leerlingen ingedeeld volgens het dakpanmodel, waarbij in de eerste twee leerjaren klassen gevormd worden met respectievelijk leerlingen met een vwo/havo-, een havo/mavo- of een mavo/vbo-prognose. Deze indeling heeft plaats op alle bavo-locaties. Deze typisch regionale scholengemeenschap trekt leerlingen uit geheel Oosten Midden-Groningen, telt ruim 2500 leerlingen en verschaft werk aan zo'n 260 onderwijscollega's. Alleen al in de basisvorming werken ongeveer 25 docenten die (mede) het vak Nederlands onderwijzen. Geen wonder dat op enig moment, na het uitkristalliseren van de fusie de behoefte ontstond om naast de methodeleerstofafspraken en de gemeenschappelijke proefwerken te komen tot een wat ludieker thema. Samenwerking van leerlingen en docenten, gemeenschappelijke verantwoordelijkheden en plezier

in het vak waren daarbij uitgangspunten. Zo werd Polderpoëzie geboren op een achternamiddag na een proefwerkbespreking in november 1997.

Opzet

Gekozen werd voor een poëzieproject in de basisvorming. Er werd een projectweek afgesproken, waarin alle bavo-klassen bij het vak Nederlands een week zouden werken aan het schrijven van gedichten. Er werd een aantal lessen opgezet, waarin iets over poëzie werd verteld, de leerlingen een aantal kenmerken, vormen en voorbeelden kregen aangeboden, wat werd geoefend met associaties, met ritme en rijm, met beelden en beeldspraak. De 'leerstof' was hierbij niet voorgeschreven: wel was er een pakketje lesvoorbeelden en -suggesties voor iedere docent bavo-Nederlands beschikbaar. We maakten daarbij gebruik van materiaal van het project 'Doe Maar, Dicht Maar' (Groningen, vanaf 1985, landelijk poëzieproject, voornamelijk gericht op bovenbouw havo/vwo, maar met voortreffelijke lessuggesties!). Ook de bundel Gedichten van een projectgroep uit het Eemsmondgebied (zie de literatuurlijst) bood veel bruikbare suggesties, terwijl daarnaast natuurlijk vrijwel elke methode Nederlands voor de basisvorming materiaal voor een aantal lessen poëzie in zich bergt (hoewel naar mijn mening minder dan in de jaren '80 a.b.).

Zo ging een ieder aan de slag en werd door de meeste bavoklassen een forse hoeveelheid poëzie afgescheiden. Wat daarmee aan te vangen?

Eerste uitwerking

Inmiddels had de organisatiegroep zich ook die vraag gesteld, want vrij algemeen heerste de mening dat het hierbij niet moest blijven. Na een forse breinhoos en wat eerste verkenningen bij de (centrale) directie, bleek er een potje te bestaan voor leerlingenmanifestaties die naast een onderwijskundig karakter ook een representatieve waarde voor de school bezaten. De bundel Polderpoëzie was geboren, een goede en toch niet dure drukker snel gevonden en een presentatie-avond bedacht. Andere creatieve geesten opperden het idee om de beeldende vakken erbij te betrekken en tevens te proberen ook met muziek in gesprek te komen. De manifestatie Polderpoëzie kreeg steeds meer body en werd een troetelkind van de sectie bavo-Nederlands.

Het formaat was voorgeschreven, er moest stevig papier of dun karton worden gebruikt en er diende een passe-partout omheen gemaakt opdat na uitverkiezing de poster kon worden ingelijst in wissellijsten achter matglas. De techniek was vrij: of er nu werd geschilderd (olie- of waterverf), gespat, getekend met wasco of kleurkrijt, geaquarelleerd of wat al niet, maakte niets uit. Als de voorstelling maar aansprak, het gedicht op boeiende wijze in het beeld was verwerkt en daarmee een zekere relatie onderhield, waren de belangrijkste criteria van de leerlingenjury die ook bij de keuze van deze activiteit werd ingeschakeld.

Tijdens de presentatie-avond hingen de circa vijftig fraaiste exemplaren aan tentoonstellingsborden in de leerlingenkantine. Op diezelfde avond brachten diverse leerlingen hun muzikale verwerkingen ten gehore. Tijdens de muzieklessen was er de mogelijkheid geweest om met medewerking van de docent een gedicht op eigen wijze te verklanken. Uiteraard was de diversiteit groot, de kwaliteit verschillend, maar het enthousiasme ontroerend. Er werd gerapt over de pony Snoepie (twee jongens uit de eerste vbo/mavo-stroom), we hoorden gezongen limericks, drie meisjes uit de tweede havo/vwo-stroom brachten op ritmische wijze met percussie-instrumenten het leven van de Egyptische mummie Toet over het voetlicht en drie jongens uit een eerste klas hielden op de volgende manier de spanning erin: eerst een halve minuut hele lichte pianotonen en dan de tekst: ik hou van de lente. Weer een halve minuut dezelfde klanken, zodat je je gaat afvragen waar dit naar toe zal gaan en dan de tekst, gesproken door de tweede knaap: Ik hou van de zon. Hetzelfde weer en de eerste vervolgt met: Ik open de deuren. Pauze. Een dreun op de donkere tonen en de ge-

zamenlijke oneliner: En flikker van 't balkon! Hilarisch gelach en een stevig applaus werd hun deel. Ook dit is dus Polderpoëzie.

De presentaties

In het voorjaar van 1998 vond de eerste presentatie-avond plaats. De leerlingen wier werk was uitgekozen om in de bundel te worden opgenomen, of van wie de poster op de tentoonstelling was gehangen, werden met een officiële op naam gestelde brief uitgenodigd om (zo mogelijk in feestelijke kleding) de presentatie te komen bezoeken en te luisteren naar de voordracht van de dichter Kees Spiering. Een aantal leerlingen was voorbereid op het voordragen van hun eigen werk en ook de verschillende muziekgroepjes verzorgden hun acts. Het eerste exemplaar van de bundel werd aangeboden aan de voorzitter van de Centrale Directie van het Dollard College, die vervolgens tot taak kreeg de bundels van de met hun werk opgenomen leerlingen te signeren. Alle genodigden mochten ouders, familieleden en vrienden meebrengen en zo werd het een geslaagd feest.

In de cursus '98-'99 ging het op vergelijkbare wijze. Alleen werd er nu iets aan toegevoegd: een polderpoëziepostertentoonstelling in de centrale hal van het St. Lucasziekenhuis in Winschoten. Behalve op de presentatie-avond in de school, waar dit keer de 'echte' dichter Driek van Wissen was, traden de groepen leerlingen nu ook op tijdens de opening van deze tentoonstelling in een openbare ruimte. De opening, geleid door de P.R.-medewerker van het ziekenhuis en tevens beeldend kunstenaar, was voor de betrokken leerlingen in eerste instantie een spannende ervaring, maar wel een die ze niet hadden willen missen. Het spannendst was misschien wel de wetenschap dat hun optreden integraal werd uitgezonden door de interne ziekenhuisomroep, waardoor ze live te zien waren in alle kamers. Speciaal voor de deelnemende locaties monteerde de omroep een videoband die door de leerlingen menigmaal werd bekeken. En reken maar dat ze daarvan leren. Kritiek op zichzelf en elkaar, eerlijk maar respectvol en met inzicht in hoe en waar zaken te verbeteren zijn, is een niet te onderschatten middel tot reflectie.

In het voortraject werd uiteraard ook de pers geïnformeerd. Zowel in Het Nieuwsblad van het Noorden als in het Groninger Dagblad verschenen artikelen over de opzet en de presentaties. Beide kranten publiceerden gedichten uit de bundel Polderpoëzie en plaatsten foto's van optredens en van de juryleden gekleed in hun presentje: een T-shirt waarop hun eigen gedicht was afgedrukt.

En verder...

In de cursus '99-'00 komt er een polderpoëzievervolg. De voorbereidingen zijn al in volle gang en er dag met alle deelnemers op de locatie iets wordt ondernomen dat de leerlingen niet licht zullen vergeten. Op die manier wordt de betrokkenheid nog groter en blijft de manifestatie lang hangen als een waardevolle belevenis in de basisvorming. Voor de tentoonstelling van de posters denken we dit jaar aan een groot verzorgingstehuis in Winschoten en wellicht aan een wisseltentoonstelling in soortgelijke instellingen in de verschillende dorpen van ons voedingsgebied.

Overige informatie

- Wij werken met een begroting van zo'n fl. 1500,=
- De dichter op de presentatie-avond komt via de Stichting Schrijver/School/Samenleving. Kosten plm. fl. 600,=
- Kostprijs van de bundels plm. fl. 2,= pst.
- Affiches, flyers en programma's kosten totaal niet meer dan fl. 75,=
- Presentjes voor de leerlingjury, de dichter en -in onze situatie het OOP dat aanwezig is voor het opstellen van de kantine en het schenken van koffie, thee en frisdrank (aangeboden door de school) completeren de kostenpost.
- * Verkoop de bundels tijdens de presentatie-avond(en) en geef leerlingen de verkoop in handen.

* Zorg voor free publicity, schrijf desnoods zelf een persbericht (tijdig!) en benader lokale tv-stations en streekbladen.

* Maak je collega's enthousiast door in een goed voorbereide bijeenkomst te zorgen voor een helder draaiboek, een hoeveelheid lessuggesties, voorbeelden van gedichten (houd dus wat bundels achter) en van posters. Maak van het geheel een aantrekkelijk boekje dat ze zo mee kunnen nemen (losse papieren raken altijd zoek).

* Zorg op elke locatie een sterk betrokken leerling te krijgen, bijvoorbeeld een jurylid, die de gang erin houdt en als aanspreekpunt kan fungeren.

* Overtuig de directie van de promotionele waarde van het project, bericht ouders erover in nieuwsbrieven, locatiebulletins e.d. en maak alle betrokkenen onmiddellijk heel duidelijk dat bij het ontwikkelen van deze belangrijke vaardigheden het geven van cijfers *absoluut niet past!*

Tot besluit

Voor wie met een dergelijk project wil starten, ook al begint het in eerste instantie nog zo kleinschalig, is een draaiboekje van belang. Zeker wanneer met meer collega's werkzaamheden gedeeld worden en afspraken worden vastgelegd. Bovendien geeft een draaiboek inzicht in wat de bedoeling is van een dergelijk project en onderbouwt het de uitleg naar de collega's en de directie.

Ter illustratie volgt nu het draaiboek eerste versie van het project Polderpoëzie III (cursus '99-2000). Dit ligt voor op de eerste vergadering van de sectie Nederlands Bavo en geldt als spoorboekje voor het uitzetten van het traject en het delen van taken met de collega's.

Draaiboek 1e versie PP III

18.10.99 15.30 uur Bijeenkomst voor alle docenten Nederlands bavo in de personeelskamer hoofdlocatie Hommesplein. Uitleg polderpoëzie III + materiaal voor de lessen

08 -12.11.99 Polderpoëzieweek voor het vak Nederlands

17.11.99 Inleveren van de per klas geselecteerde vijf gedichten Instellen van de leerlingenjury

24.11.99 15.30 uur Leerlingenjury bijeen in de kantine Hommesplein

01.12.99 15.30 uur Vaststelling inhoud bundel 111 door jury

13.12.99 15.30 uur Docenten Tekenen/Muziek Hommesplein voor uitleg PP III. Overzicht posters en stukje video

11.01.00 25.02.00 Polderpoëzieperiode voor tekenen en muziek

08.03.00 Inleveren posters

15.03.00 15.30 uur Leerlingenjury kantine Hommesplein: selectie posters voor de tentoonstelling

05.04.00 19.30 uur Kantine Hommesplein Polderpoëzie-avond

26.04.00 Opening tentoonstelling posters

In te vullen

- wie verzorgt de interne mailing naar deelnemende leerlingen planning maken van de momenten waarop de brieven uit moeten
  - wie verzorgt de externe mailing: ouders, pers (breed)
  - welke dichter uitnodigen contact Stichting SSS. Wie?
  - wie verzorgt de contacten met de drukker bundel, affiches, flyers, programma's
  - wie onderhoudt het contact met het 00@ voor de slotavond
  - wie zorgt voor de aankleding van de kantine op 050400
  - wie legt en onderhoudt de contacten met de instelling voor de tentoonstelling poëzieposters
  - wie is op welke locatie aanspreekpunt voor de leerlingmanifestaties
  - wie zorgt voor de interne PR en de presentjes / T-shirts
- Als we dit allemaal weten, zal de commissie het geheel coördineren, de verantwoordelijken activeren en de voortgang bewaken.

Literatuur & adressen

Dichtwerk. Brochure uitg. Koördinatiepunt OVG Eemsmond.

Doe Maar Dicht Maar, Postbus 41015, 9701 CA GRONINGEN,

tel: 050 3138433 fax: 050 3113614; e-mail poëzie@doemaardichtmaar.nl

internet www.doemaardichtmaar.nl